

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ Й ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА
ЖУРНАЛІСТИКИ**
Кафедра англійської філології та світової літератури ім. проф. О.В.
Мішукова

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ
УЧНІВ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ІНТЕЛЕКТ-КАРТ**

Виконала: здобувачка II курсу
(магістерського рівня) 251 групи
Спеціальності 014.02 Середня освіта
Освітньо-професійної (наукової)
програми Середня освіта (Мова і
література (англійська))
Мартінова Уляна Сергіївна
Керівник: доктор пед. наук,
проф. Заболотська О. О.
Рецензент: доктор пед. наук,
проф. Пентилюк М.І.

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНТЕЛЕКТ-КАРТИ	6
1.1. Сутність поняття «інтелект-карта».....	6
1.2. Специфіка інтелект-картування.....	10
РОЗДІЛ 2. Методичні засади формування комунікативних умінь учнів профільної школи засобами інтелект-карт	17
2.1. Принципи навчання англійськомовної лексики на основі mindmapping	17
2.2. Формування комунікативних умінь учнів з опорою на інтелект-карти	28
ВИСНОВКИ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	43

ВСТУП

Сучасний етап модернізації освіти вбачає впровадження в процес навчання нових методів й принципів його організації для підвищення мотивації навчання. Запорукою таким інноваціям стає творчість і креативність мислення самих учителів, небайдужих до майбутнього нашої освіти. У цьому ключі особливої актуальності набувають оновлені методи навчання іноземної мови учнів профільних гімназій, ліцеїв та шкіл з поглибленим вивченням англійської мови. Як відображено в Законі України про вищу освіту (2019) [11] : «кожний абітурент повинен мати рівень знання іноземної мови B1, а по закінченню вишу – B2» [12]. У профільних навчальних закладах середньої освіти цей рівень мають учні 10 класів. Тому відбір нових підходів і методів до навчання учнів з високим рівнем оволодіння іншомовною компетентністю є актуальним і своєчасним. У цьому ключі тема кваліфікаційної роботи «Методика формування комунікативних умінь учнів профільної школи засобами інтелект-карт» викликана потребою оновлення освітнього процесу в ЗССО викликами суспільства.

Мета дослідження – розробити систему вправ та творчих завдань до інтелект-карт для формування комунікативних умінь учнів профільних шкіл, ліцеїв, гімназій.

Об’єкт дослідження – процес іншомовної підготовки учнів профільних шкіл, ліцеїв, гімназій.

Предметом дослідження є методика формування комунікативних умінь учнів профільних шкіл, ліцеїв, гімназій засобами розроблених інтелект-карт та творчих завдань до них.

Об’єкт, предмет і мета визначили вирішення таких **завдань**:

- 1) Охарактеризувати сутність поняття «інтелект-карта»;
- 2) Визначити дидактичний потенціал інтелект-карт;

- 3) Виокремити роль інтелект карт у навчанні усного та писемного англійського мовлення учнів профільних класів ліцеїв та гімназій;
- 4) Розробити інтелект-карти та систему завдань до них, спрямованих на розвиток умінь усного та писемного мовлення учнів профільних класів ліцеїв та гімназій з поглибленим вивченням англійської мови.

Методи дослідження: *теоретичні*: вивчення й критичний аналіз педагогічної, психологічної, методичної наукової літератури для обґрунтування ключових положень; аналіз, систематизація та узагальнення вітчизняного й зарубіжного досвіду для визначення завдань дослідження; проектування й моделювання навчального процесу відповідно до розробленої у межах наукового дослідження методики; *емпіричні* - впровадження в навчальний процес учнів 10 класу профільного ліцею методичних основ розвитку вмінь усного та писемного мовлення на основі розроблених інтелект-карт та завдань до них.

Новизна роботи полягає у створенні інтелект-карт та творчих завдань до них, спрямованих на розвиток умінь усного та писемного англійського мовлення учнів профільного 10 класу ліцею.

Практичне значення дослідження – отримані результати можуть бути корисними для учителів-методистів, науковців-практиків, магістрантів під час проходження практики в профільних класах з вивченням англійської мови; на практичних заняттях з курсу «Методика навчання англійської мови в ЗССО».

Результати дипломного дослідження проходили **апробацію** на конференціях: PRIORITY DIRECTIONS OF SCIENCE AND TECHNOLOGY DEVELOPMENT. ABSTRACTS OF THE 6TH INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE. (м. Київ, 2021), WORLD SCIENCE: PROBLEMS, PROSPECTS AND

INNOVATIONS. ABSTRACTS OF THE 6TH INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE. PERFECT PUBLISHING (Toronto, Canada. 2021), SCIENCE, INNOVATIONS AND EDUCATION: PROBLEMS AND PROSPECTS (Tokyo, Japan, 2021),

За підсумками конференцій опубліковано статті:

1. Заболотська О. О., Мартинова У. С. Дидактичні можливості інтелект-карт у навчанні учнів іншомовної лексики // Priority directions of science and technology development. Abstracts of the 6th International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Kyiv, Ukraine. 2021 [9].
2. Заболотська О.О., Мартинова У.С. Розвиток комунікативних умінь англійськомовної мовленнєвої діяльності засобами інтелект-карт // Science, innovations and education: problems and prospects. Abstracts of the 5th International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Tokyo, Japan. 2021
3. Мартинова У.С. Використання методу майндмепінг для комунікативних умінь учнів профільної школи // Using the method of mindmapping for communication skills of students of the profile school. Магістерські студії. Альманах. Вип. 21. 2021. Херсон. ХДУ, 2021.
4. Заболотська О. О., Мартинова У. С. Розвиток умінь різних видів англійськомовної мовленнєвої діяльності засобами інтелект-карт //World science: problems, prospects and innovations. Abstracts of the 6th International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2021 [10].

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНТЕЛЕКТ-КАРТИ

1.1. Сутність поняття «інтелект-карта»

Сучасний етап розвитку українського і світового співтовариства характеризується розширенням зв'язків між державами, посиленням процесів глобалізації та міжкультурного діалогу. Все це визначає необхідність звернення до проблем міжкультурної комунікації та діалогу культур.

Світова освіта поступово розвивається в контексті діалогу культур. Її основною метою є не тільки підготовка високопрофесійних фахівців у тій чи іншій галузі, а й формування особистості, готової до спілкування і співпраці з людьми різних національностей, віросповідань та культур; людини, відданої загальнолюдським цінностям, який може здійснювати міжособистісне і міжкультурне спілкування. Це і є основою для взаємодії представників різних лінгвокультурних спільнот.

Однак, при наявності взаємного інтересу представників різних культур один до одного, комуніканти нерідко зазнають труднощів у спілкуванні, оскільки недостатньо знайомі з особливостями комунікативної поведінки представників іншої лінгвокультурної спільноти. Тому, одним із засобів міжкультурної комунікації і адекватної взаємодії з представниками інших культур є знання іноземних мов. Пріоритетну значимість набуло навчання іноземної мови саме як засобу спілкування і залучення до духовної спадщини країн і народів мови, що вивчається. Тому, володіння іноземними мовами виступає сьогодні найважливішим атрибутом успішного самовизначення і самореалізації особистості.

У середніх закладах освіти вчителям на своїх заняттях слід застосовувати таку методику навчання, яка дозволить учням долучитися

до діалогу культур і допоможе їм здійснити міжособистісне і міжкультурне спілкування.

Перед кожним креативним викладачем стоїть завдання, як у процесі навчання сформувати навчально-пізнавальну компетентність учнів. З кожним роком з'являються нові можливості й різні види діяльності на заняттях з англійської мови, такі як відеотехнології, використання інтерактивної дошки, онлайн-технології за участю носіїв мови (вебінари), розмовні клуби з залученням іноземних викладачів, рольові ігри, презентації і т. ін. До таких технологій, поряд з перерахованими вище, можна віднести використання інтелект-карт у процесі навчання англійської мови. Інтелект-карти, відомі також як діаграми зв'язків, карти мислення (англ. *mind map*) або асоціативні карти, що є способом зображення загального системного мислення за допомогою схем. Цей спосіб може розглядатися як зручна техніка альтернативного фіксування інформації.

Ментальні карти розширюють комунікативний простір, сприяють ефективності навчання, а саме, формування навичок самостійної навчальної діяльності, формуванню творчого і критичного мислення, розвитку різних компетентностей.

Інтелект – карти - це метод навчання, який використовує нелінійний підхід та заохочує учнів думати та досліджувати концепції, використовуючи візуально-просторові відносини, що переходять від центральної теми до периферійних гілок, які взаємопов'язані. Нове тисячоліття називають Тисячоліттям Розуму, і майндмепінг стає популярним у школах, промисловості та навіть на рівні урядових зрушень. Велика перевага карти розуму полягає в тому, що вона буквально «відображає» спосіб, яким бачить мозок людини, і створює зв'язки; він вносить неймовірну ясність і легкість у процес прийняття рішень, використовуючи всі способи, якими мозок обробляє інформацію

- слово, зображення, логіку, число, ритм, колір та просторову обізнаність, так що людина буквально думає своїм мозоком.

В українській мові немає єдиного загальноприйнятого еквівалентного терміна поняттю «*mind map*». Так, можна зустріти декілька варіантів: «карта пам'яті», «карта розуму», «карта думки», «інтелект-карта», «ментальна карта», «концепт карта», «асоціативна карта». Однак, як свідчать розвідки науковців найпоширенішим варіантом у науковому обігу є використання терміну «інтелект-карта» [15].

Створення середовища, яке залучає учнів до навчальної подорожі, завжди складне. Інтелект-карта - це візуальна діаграма, яка використовується для запису та упорядкування інформації таким чином, що мозок вважає захоплюючим та простим для обробки. Думки, ідеї чи факти викладені навколо центральної теми, щоб людина могла чітко «бачити» їх потік на різних рівнях. На відміну від лінійних методів запису інформації, карта розуму або інтелект-карта не спирається на велику кількість написаного тексту, а натомість використовує рядки, символи, ключові слова, колір та зображення відповідно до простих, зручних для мозку концепцій. Ця техніка була винайдена та популяризована автором та експертом Тоні Бюзаном у 1970 -х роках і зараз реалізується у всьому світі у різних сферах.

Дізнавшись, що людина використовує всього 5% головного мозку, Тоні Бюзен вирішив «змусити свій мозок працювати». Популярність інтелект-карт почалася з публікації його книги «Працюй головою» (1974). Технологія інтелект-карт стала швидко розвиватися, доводячи свою застосованість на практиці для вирішення найрізноманітніших інтелектуальних завдань. Бюзен відмітив, що велика частина інформації подається у вигляді цифр і букв, задля зручного сприйняття лівою півкулею [5].

Центральну ідею цієї теорії найкраще можна представити словами її автора: «Кожен біт інформації, що надходить у мозок, кожне відчуття, спогад або думка - може бути представлений у вигляді центрального сферичного об'єкта, від якого розходяться десятки, сотні, тисячі й мільйони променів. Кожен промінь являє собою асоціацію, і кожна асоціація, у свою чергу, має в своєму розпорядженні практично нескінченні зв'язки з іншими асоціаціями. І це те, що ми називаємо пам'яттю, тобто базою даних або архівом. У результаті використання цієї багатоканальної системи обробки і зберігання інформації мозок у будь-який момент часу містить «інформаційні карти», складності яких позаздрили б кращі картографи всіх часів, будь вони в змозі ці карти побачити» [4].

Метод інтелект-карт дозволяє представити інформацію таким чином, щоб її могли одночасно сприймати ліва та права півкулі. Шляхом використання кольорів, малюнків і просторових зв'язків будь-яка інформація починає аналізуватися і запам'ятовуватися набагато швидше, продуктивніше та дієвіше, ніж при її звичайному лінійному представленні у вигляді цифр і букв. Інтелект-карта, або карта мислення (*mindmap*) - це відображення на папері ефективних способів: думати; запам'ятовувати; згадувати; вирішувати творчі завдання; можливість представити і наочно висловити свої внутрішні процеси обробки інформації; вносити в них зміни; вдосконалювати.

Визначено, що якщо учням запропонувати керувати своїми побудовами карт, карти мають позитивний вплив на досягнення учнів, оскільки вони втілюють метакогнітивні моделі з певними структурами. Карл Савич зауважив, що акцент на критичному та незалежному мисленні був ефективним способом для вчителів: максимально залучити учнів до свого класу. Зокрема, дослідник використовував рольові ігри та моделювання, щоб донести матеріал до студентів - процес, який вимагав від усіх студентів більше критичного мислення. Його метод викладання

дозволив навіть найменш впевненим учням у його класі відчувати зв'язок із матеріалом, що, у свою чергу, дозволило їм побачити “загальну картину” історії. Точно так само карти мислення дозволяють учням відчувати себе більш заглибленим у матеріал, оскільки змушують їх відобразити свій процес мислення на папері, що призводить до посилення зв'язків між змістом та досвідом.

Це показує нескінченну різноманітність можливих асоціацій і безмежні можливості мозку. Інтелект-карти використовуються для створення, візуалізації, структуризації й класифікації ідей, а також як засіб для навчання, організації, вирішення завдань, прийняття рішень.

Отже, інтелект – карти (*Mind Map*) — це природній продукт діяльності нашого мозку. Створюючи такі карти, ми графічно відображаємо процес нашого мислення. Справжня цінність карти розуму — це їх універсальність. Створення інтелект-карт дозволяє учням міркувати, мислити та вирішувати проблеми таким чином, який для них має сенс. Це заохочує їхню творчість, а оскільки вони візуальні, їх легше запам'ятовувати.

Інтелект - карти є дуже потужним інструментом для звільнення потенціалу, який прихований у мозку. Тому цей метод може знайти застосування в будь-якій сфері людського життя, де потрібно вдосконалювати інтелектуальний потенціал особистості.

1.2. Специфіка інтелект-картування

З постійним розвитком науки та техніки ви можете спроектувати інтелект-карти цифровим або традиційним шляхом.. Цифрова інтелект-карта створюється на комп'ютері або мобільному пристрої за допомогою онлайн -інструменту дизайну. Ви зазвичай починаєте зі шаблону карти розуму, який можна персоналізувати учням в Інтернеті або роздрукувати як роздатковий матеріал, щоб допомогти їм розпочати

роботу. Ці унікальні шаблони карт розуму заохочують студентів до творчого самовираження без будь-яких обмежень.

Цифрове відображення розуму часто виконується за допомогою інструментів, призначених для недизайнерів. Все, що вам потрібно - це комп'ютер або мобільний пристрій.

Традиційне відображення розуму часто працює так само добре, і для нього потрібні лише олівці та папір. Традиційний підхід до відображення розуму — це, по суті, малювання карт розуму вручну на папері, дошці чи дошці. Традиційне відображення розуму все ще корисне, оскільки його можна зробити в будь-який час, дозволяючи учням робити нотатки, проводити мозковий штурм на місці, співпрацювати зі своїми однолітками тощо.

Сам процес створення інтелект-карт отримав назву майндмеппінга (англ. *Mindmapping*) і на сьогоднішній день визнаний зручною і ефективною технікою візуалізації мислення.

Інтелект-карта має ряд відмінностей від традиційної лінійної форми подання інформації:

- 1) легше виділити основну ідею, вона розміщена в центрі у вигляді яскравого графічного образу;
- 2) увага концентрується не на випадковій інформації, а на істотних питаннях;
- 3) чітко зрозуміла відносна важливість кожної ідеї. Найбільші ідеї знаходяться ближче до центру, а менш важливі - на периферії;
- 4) швидше і ефективніше запам'ятовується і відтворюється інформація за рахунок її різнобарвного і багатовимірного подання;
- 5) структурний характер карти дозволяє без проблем доповнювати її новою інформацією;
- 6) складаючи інтелект карти, учні демонструють індивідуальний спосіб сприйняття, обробки і представлення інформації [4].

Ефективність використання інтелект-карт полягає в тому, що:

- цей метод відповідає реальним запитам й віковим особливостям учнів;
- набуті знання учнів зберігаються в пам'яті значно довше, а частка засвоєного матеріалу значно вище;
- пошукова система Інтернет і навчальна література дають учням можливість створювати свій власний інноваційний продукт - інтелект-карти;
- інтелект-карти можна використовувати як демонстраційний або роздатковий матеріал при узагальнюючому повторенні, при написанні творів, доповідей, рефератів, конспектуванні або анотуванні статей, параграфів, розділів навчальної літератури, створення презентації організації індивідуальної та групової роботи з підготовки до ДПА та ЗНО;
- час витрачається на розпізнавання і читання слів, які відносяться до конкретної теми;
- висока концентрація уваги на істотних питаннях;
- ключові слова пов'язані між собою ясними і зрозумілими асоціаціями;
- мозку легше сприймати і запам'ятовувати в пам'яті різнокольорову багатовимірну інтелект-карту, ніж монотонний, «лінійний» конспект, який притуплює увагу;
- метод інтелект-карт відповідає природному прагненню мозку до закінченого і цілісного сприйняття, до пізнання нового;
- результаті постійного використання всіх можливостей свого мозку: людина стає інтелектуально активною і сприйнятливою до нової інформації, і в той же час більш впевненою у своїх силах [21].

Для того, щоб інтелект-карта була максимально ефективною у використанні, потрібно дотримуватися певних принципів і правил у її складанні. Дослідник Тоні Бюзен сформулював більше двадцяти таких рекомендацій, які з тим або іншим ступенем розгортання повторюються в роботах, присвячених інтелект-картам.

Основними принципами мапування інтелект карт вважаємо:

1. Графічне представлення інформації – те, що різнить конспект та інтелект-карту: інформацію представляють у вигляді схеми замість того, щоб писати логічно пов'язаний текст, значущі думки зв'язуються між собою стрілками.
2. Обов'язкове використання піктограм: вони можуть бути не тільки у вигляді «смайликів» та «сердечок», а й інші, більш складні знаки, що дозволяють невербальним способом передати ставлення автора до вузлів карти або побічно вказати на походження і призначення вузлів.
3. Основна ідея, проблема, об'єкт уваги розташовується в центрі – ключовий принцип у створенні інтелект-карт.
4. Використання емфази.

При складанні інтелект-карт необхідно вміти виділити суттєвий елемент, використовуючи центральний образ, таким чином графічний образ миттєво доходить до мозку. Це сприяє появі різних асоціацій і кращому запам'ятовуванню. Для цього потрібно виділити слово, яке є центральним значенням для інтелект-карти і зобразити його по-особливому, так щоб воно виділялося серед інших значень, використовуючи при цьому окремий шрифт або колір.

5. Оптимальне розміщення елементів на інтелект-карті, що покращує сприйняття інтелект-карти в цілому, допомагає

організації ієрархій, робить інтелект-карту відкритою для доповнень і покращує її естетичні якості.

Відстань між елементами інтелект-карти має бути відповідною. Залишення порожнього простору навколо елементів інтелект-карти надає їй вид впорядкованої й закінченої структури. Необхідно дотримуватися ієрархії думок. Використання ієрархій і категорій надзвичайно збільшує потенціал створюваних інтелект-карт. Якщо інтелект-карта створюється для подальшого виступу з нею, то важливим тут є викладення своїх думок у певному порядку.

6. Над кожною лінією рекомендується розміщувати тільки одне ключове слово, оскільки навіть одне, вдало підібране, слово здатне породжувати безліч асоціацій.

Проектуючи карту, необхідно дотримуватися структурної організованості й акуратності; від того, як організовані вектори, залежить, чи буде карта ясною та легкою для запам'ятовування. Вектори також стимулюють пошук нових асоціацій і, в процесі цього, подальший розвиток інтелект-карти. Необхідно чітко висловлювати свої думки, в іншому випадку інтелект-карта буде важко сприйматися.

7. Вектори повинні бути вигнутими, а не прямими (як гілки дерева), живими, гнучкими – в загальному, органічними.

Малювання ментальної карти в стилі традиційної схеми повністю суперечить ідеї майндмепінга. Це сильно ускладнить рух погляду по векторам і створить багато зайвих однакових об'єктів.

8. Тоні Бюзен рекомендує, проектуючи свої інтелект-карти, виробляти свій власний стиль [27].

Карта кожної людини несе в собі унікальність, тому що структура мислення кожної людини неповторна. Виробляючи свій власний стиль потрібно дотримуватися правила «1+», тобто кожна нова інтелект-карта повинна бути більш наповненою та барвистою (Рис. 1)

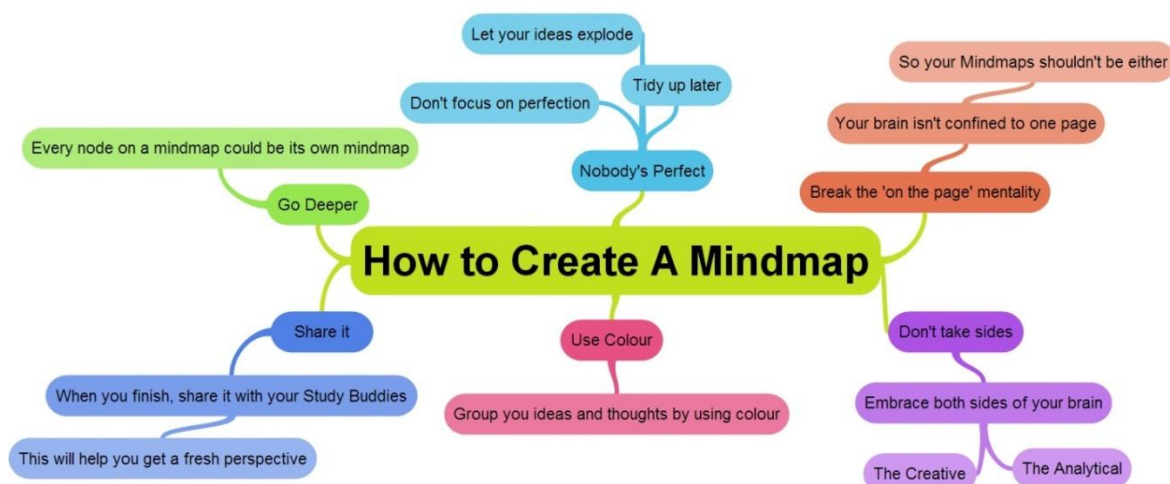

Рис.1 «Як створити інтелект-карту»

Таким чином, на кожному з етапів розробки інтелект-карти потрібно враховувати ряд моментів, які встановлені як у результаті аналізу рекомендацій психологів, так і в результаті узагальнення власного досвіду. Облік цих рекомендацій дозволяє в простій і зрозумілій формі візуалізувати причинно-наслідкові зв'язки, родові відносини, а також учить відокремлювати головне від другорядного і розвиває дедуктивне мислення.

Крім того, робота з учнями на засвоєння цих рекомендацій у практичній діяльності по складанню інтелект-карт є одним з простих, але ефективних засобів формування комунікативної та навчально-пізнавальної компетентності.

Існує досвід застосування комп'ютерних програм для розробки інтелект-карт. Коротко представимо існуючі редактори інтелект-карт. Велика кількість як платних, так і безкоштовних сервісів для створення інтелект-карт, згруповані у такий спосіб:

1. десктопні програми - *XMind, FreeMind, Mind Node*;
2. онлайн-сервіси - *Coggle, MindMeister, ExamTime, MindMup* [25];
3. мобільний додаток - *SimpleMind Free, Mindly, Mindomo*[26].

Аналіз досвіду багатьох учителів із застосування комп'ютерних програм для інтелект-картування дозволяє дійти висновку про

обмеження у використанні їх у діяльності вчителя іноземної мови. Ми вважаємо, що для створення інтелект-карт оптимальним програмним забезпеченням є *MindMup*. По-перше, воно є найпростішим у користуванні та ідеальним варіантом для новачків, будь-яка дія може бути здійснена в два кліка. По-друге, з усіх вищеописаних програм тільки в цьому додатку є функція підпису ліній (стрілок) зв'язків, що для нас є дуже важливим, оскільки наприклад на етапах вибудовування монологічного висловлювання зображення вступних конструкцій і логічних засобів зв'язку є обов'язковою умовою. По-третє, цей додаток дозволяє створювати інтелект-карти за допомогою будь-яких пристроїв (комп'ютер, планшет, смартфон), що значно полегшує спільну роботу зі створення інтелект-карт з учнями; з іншої сторони програма має необхідним мінімум функцій, що дозволяють створити інтелект-карти, які не зосереджуються на форматуванні (розгалуження, розміщення написів і графічних об'єктів).

Таким чином, на кожному з етапів розробки інтелект-карти потрібно враховувати ряд моментів, які надалі дозволять в простій і зрозумілій формі візуалізувати причинно-наслідкові зв'язки, відокремлювати головне від другорядного і розвивавати дедуктивне мислення. Використання цих принципів сприяє підвищенню мотивації до навчання іноземних мов.

РОЗДІЛ 2.
МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ
УМІНЬ УЧНІВ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ
ІНТЕЛЕКТ-КАРТ

4.1. Принципи навчання англійськомовної лексики на основі mindmapping

На уроках іноземної мови багато часу приділяється відпрацюванню і тренуванню лексики. Для того, щоб залучити учнів у процес навчання, зробити процес навчання більш цікавим і захоплюючим, використовуються різні методи і прийоми введення, активізації та закріплення лексичного матеріалу.

Існуючі дидактичні принципи знаходять своє відображення в застосуванні інтелект-карт на уроках англійської мови при навчанні лексиці. Розглянемо їх докладніше.

Принцип зв'язку теорії з практикою націлений на необхідність постійної перевірки теоретичних положень. Тобто, згідно з цим принципом, учні на матеріалі вивченої лексики можуть розподілити її за певними кластерами або блоками [2].

Принцип послідовності або систематичності вимагає, щоб матеріал, який викладається, був чітко структурований, запланований, мав чіткі розділи і модулі, позначав головні (основні) поняття. Інтелект карта і допомагає структурувати матеріал за обраними критеріями.

Принцип доступності забезпечує відповідність між навчанням і вже набутими знаннями, якими володіє учень. Згідно цьому принципу, навчання, звичайно, має відповідати рівню підготовки учнів, але в той же час воно не повинно бути занадто простим. У реалізації цього принципу інтелект-карта забезпечує засвоєння програмного матеріалу, що відповідає віковим особливостям учнів і рівню їхньої навченості.

Принцип наочності дозволяє учням використовувати візуальні засоби для підвищення ефективності навчання, тому що 80% інформації

ми отримуємо візуальним шляхом. Інтелект-карта і є візуальним засобом подання інформації.

Принцип активності учнів заснований на тому, що навчання — двосторонній процес, в ньому беруть участь, як учитель, так й учні. Завдяки використанню таких карт, у вчителя з'являється додаткова можливість взаємодіяти з учнями, мотивувати їх і залучати до навчального процесу.

Принцип міцності засвоєння знань заснований на тому, що учням необхідно надійно запам'ятовувати інформацію. Лексичні одиниці, засвоєні за допомогою інтелект-карт, залишаються в довготривалій пам'яті, що дозволяє учням «витягувати» необхідний матеріал і використовувати його. Подібний результат можливий, якщо учень проявляє пізнавальну активність в процесі навчання, а на уроках здійснюється систематичне повторення матеріалу і систематичний контроль засвоєних знань [2].

До дидактичного потенціалу інтелект-карт також можна віднести організацію самостійної роботи учнів на уроці. Учень здобуває знання і в процесі самостійної навчальної діяльності. У цьому випадку під самостійною навчальною діяльністю прийнято розуміти організовану вчителем активну діяльність, яка спрямована на виконання тієї чи іншої дидактичної задачі: пошук інформації, її закріплення, формування і розвиток умінь і навичок, узагальнення та систематизація знань [1, 93]. Самостійну роботу, як дидактичне явище, можна розцінювати, як форму прояву пам'яті, мислення, творчих здібностей учня, що в підсумку призводить або до отримання нових знань, або до поглиблення вже раніше набутих і засвоєних.

Уроки, на яких використовуються інтелект-карти, можуть надати не тільки певну інформацію а також більше можливостей презентувати цю інформацію яскраво, цікаво і зробити її захоплюючою для учнів.

Ми обрали тематику, які безпосередньо розглядають учні у 10 класі і яка об'єднана у такі глобальні теми : «Я, моя сім'я, друзі», «Дозвілля і спорт», «Подорожі», «Харчування», «Природа і погода», «Наука і технічний прогрес», «Шкільне життя», «Робота і професії» та інші [17].

Тема «Подорожі», у межах якої можливо створення безлічі підтем, які б розкривали бачення кожного учня, розглядалася з різних точок зору: типи подорожей, мета мандрів, географічне положення і т. ін. На малюнку подано приклади створення інтелектуальної карти за темою «*Travelling*», яка має свої розгалуження.

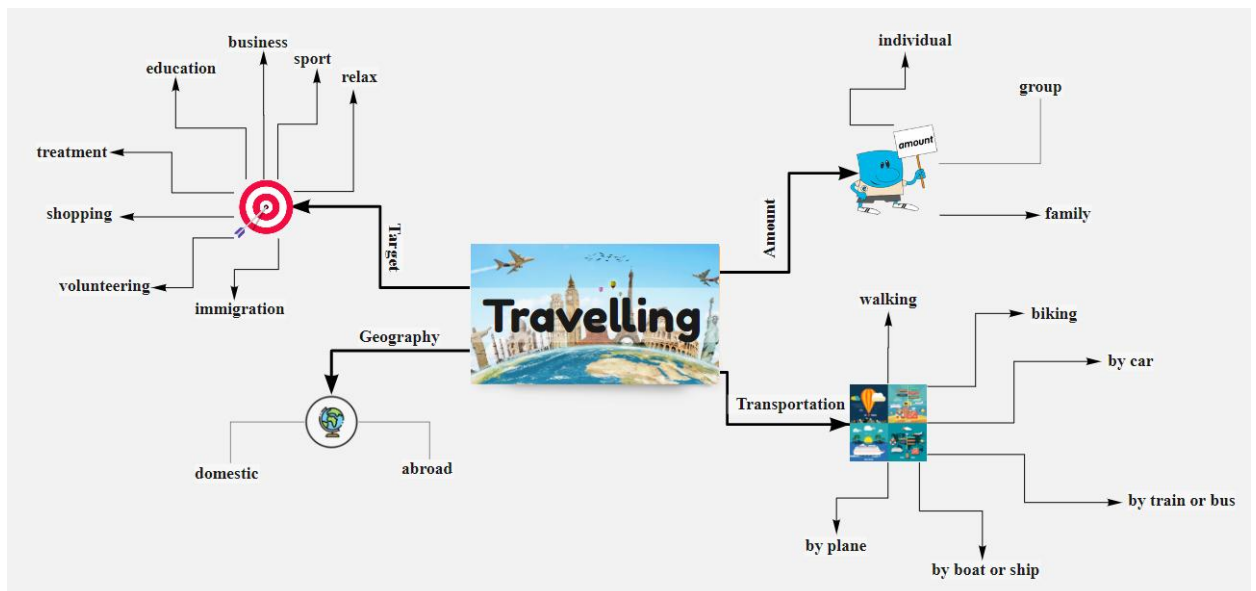

Рис. 2 Інтелект-карта «*Travelling*»

Запропонована карта використовується на заняттях з англійської мови для узагальнення та закріплення лексичного матеріалу та розвитку монологічного мовлення. Учитель може проводити усне опитування учнів за цією тематичною лексикою, використовувати метод дебатів для розвитку вмінь говоріння. Прикладом завдань на закріплення лексики та розвитку монологічного мовлення можуть бути такі завдання:

Використовуючи інтелект-карту:

- 1) Заповніть таблицю вокабуляра

<i>Target</i>	<i>Amount</i>	<i>Types of travelling</i>
---------------	---------------	----------------------------

		<i>Combined</i>
<i>Exotic</i>		
	<i>Individual</i>	
		<i>Cruise</i>
<i>Shopping</i>		

2) Дайте відповідь на запитання

1. *Do you like to travel? What was the last place you have visited?*
2. *Why do people travel? What is the target for travelling?*
3. *What kind of travelling do you prefer?*
4. *What do you like the most: individual or group travelling?*

3) На основі інтелект-карти підготуйте монолог, використовуючи такі вирази як: «*I prefer travelling, but...*», «*I don't like travelling as much as others...*», "*I 'm going to tell you about ...*", «*To my mind...*», «*In my opinion ...*», «*As for me ...*».

4) Уявіть, що ви хочете здійснити кругосвітню подорож. Ви вирушаєте з рідного міста в будь-яку точку планети. Складіть діалог зі своїм другом: про мету подорожі (*my target*) і засобах транспорту (*types of travelling*).

5) Створіть власний туристичний влог з ексурсією своїм містом.

6) Складіть власний тревел-план за зразком:

- Before departure (including information about your duties);
- Accommodation (types of hotels, hostels, apartments) ;
- Transportation (what kind of transport will you choose);
- Activities (write detailed plan about your activities, sightseeing tours).

Особливо актуальним у наш час є питання взаємовідносин між людьми. Наведений приклад інтелект-карти можна використовувати на

закріплення або активізацію лексики та розгортання її в міні-діалоги, в яких будуть розглядатися важливі питання започаткованої тематики.

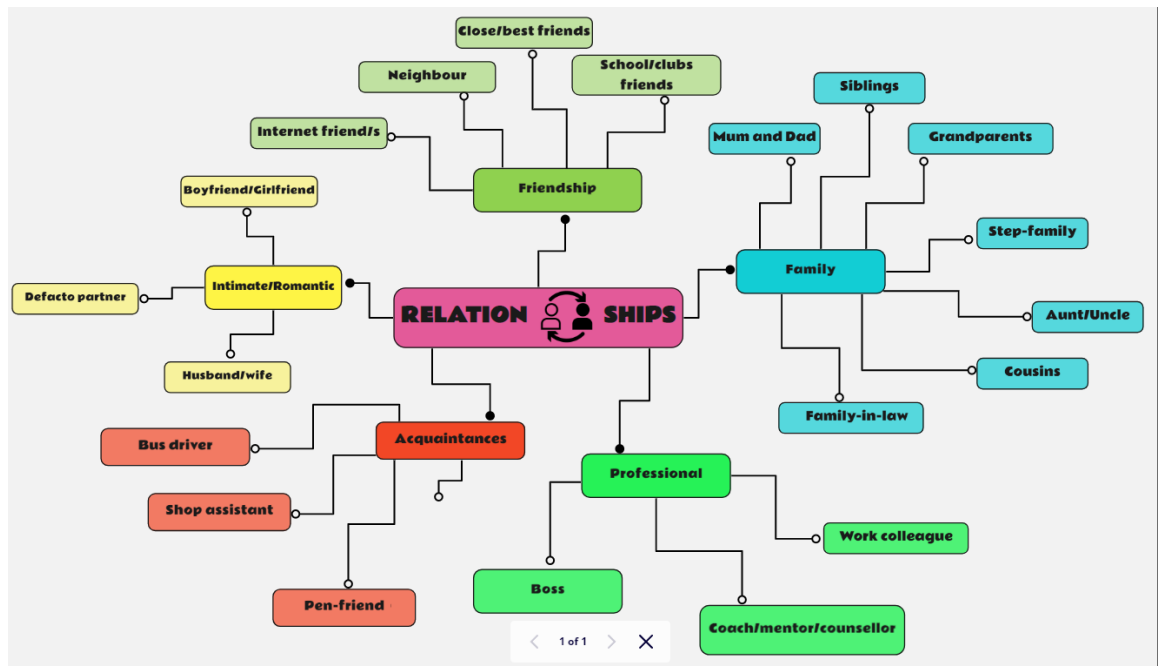

Рис.3 Інтелект-карта «Relationships»

Засобами інтелект-карти можливо розвивати лексичні вміння та навички, а саме:

- 1) Складіть перелік порад на тему «*Advice for people who wants to make friends*».
- 2) Підготуйте виступ на одну із запропонованих тем:
 1. *Women empowerment: good or bad?*
 2. *Sex before marriage — right or wrong?*
 3. *Is your girlfriend or boyfriend entitled to your social media passwords in a committed relationship?*
- 3) Підготуйте учнів до дебатів на тему : «*Authoritative relationships between the boss and the employee lead to lower productivity than friendly ones*».
- 4) Напишіть есе на тему: «*Causeless jealousy destroys even the best relationships*».
- 5) Зніміть тік-ток відео зі своїм найкращим другом на тему: «*What are friends for?*»[9].

За допомогою інтелект карти «*Personality*» учні можуть не тільки закріпити вивчену лексику раніше, а й розкрити свої характери та типи мислення.

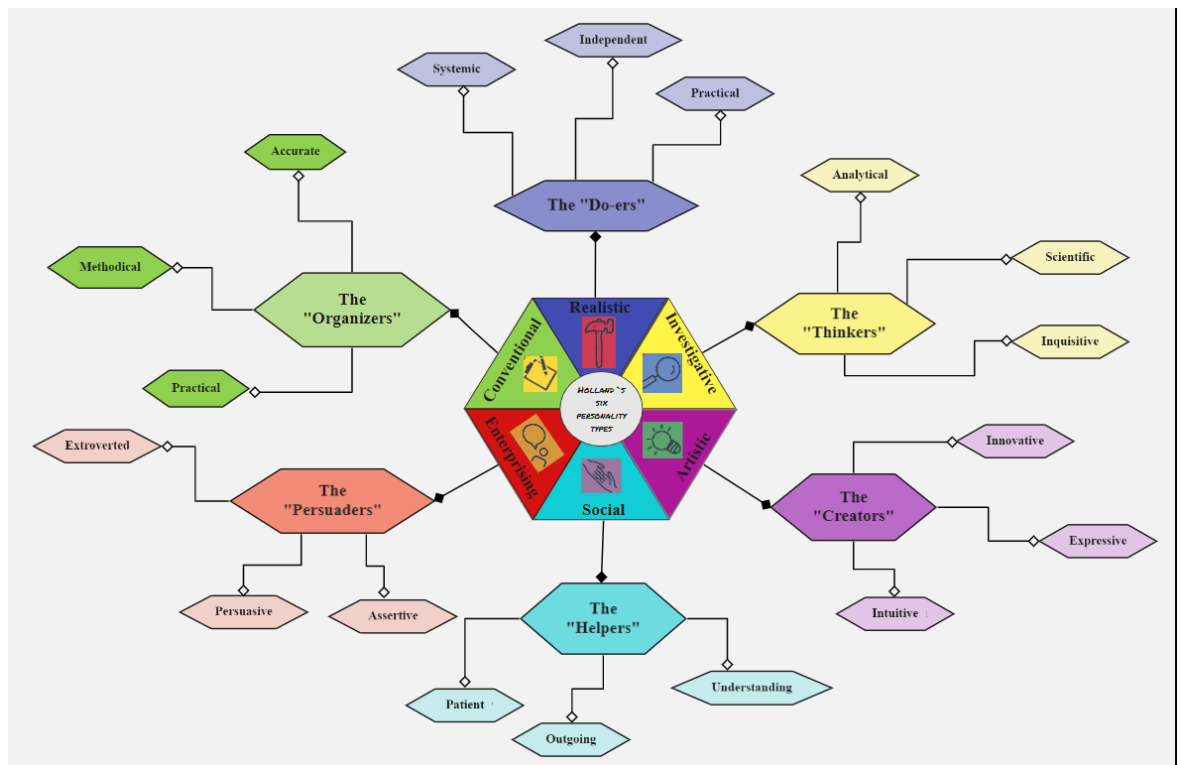

Рис.4 Інтелект-карта «*Personality*»

Для розвитку лексичних умінь і навичок за поданою темою можливим є виконання таких завдань з опорою на розроблену інтелект-карту:

- 1) Підготуйте презентацію «*Describing the perfect personality*», використовуючи описові прикметники з інтелект-карти.
- 2) Розробіть соціальну рекламу на тему «*The Importance of Students' Motivation for Their Academic Achievement*»[9].
- 3) Створіть тематичну публікацію за обраною темою:
 1. *Influence of Work Environment and Behavior on the Worker's Selfesteem and Motivation.*
 2. *Is there a link between bullied teenagers and law problems?*
- 4) Напишіть хоку на тему: «*Can a complicated destiny justify bad character?*».

5) Зніміть соціальний ролик на тему: «*Hazards of peer pressure at school*»[9].

Незвичними для учнів можуть бути такі завдання з теми «*Weather and Climate*»:

- 1) Створіть власний відео-прогноз на майбутній тиждень однієї з країн світу [9].
- 2) Знайдіть ідіоми, пов'язані з погодою та надайте пояснення кожної з них.
- 3) Створіть презентацію капсул з одягу на будь-яку погоду поєднуючи лексику з теми «*Clothes*» та «*Weather*»[9].
- 4) Використовуючи інтелект-карту створіть синквейн з теми «*Weather*»[9].
- 5) Створіть веб-квест на тему: «*Geoengineering as a solution to weather/climate problems*».

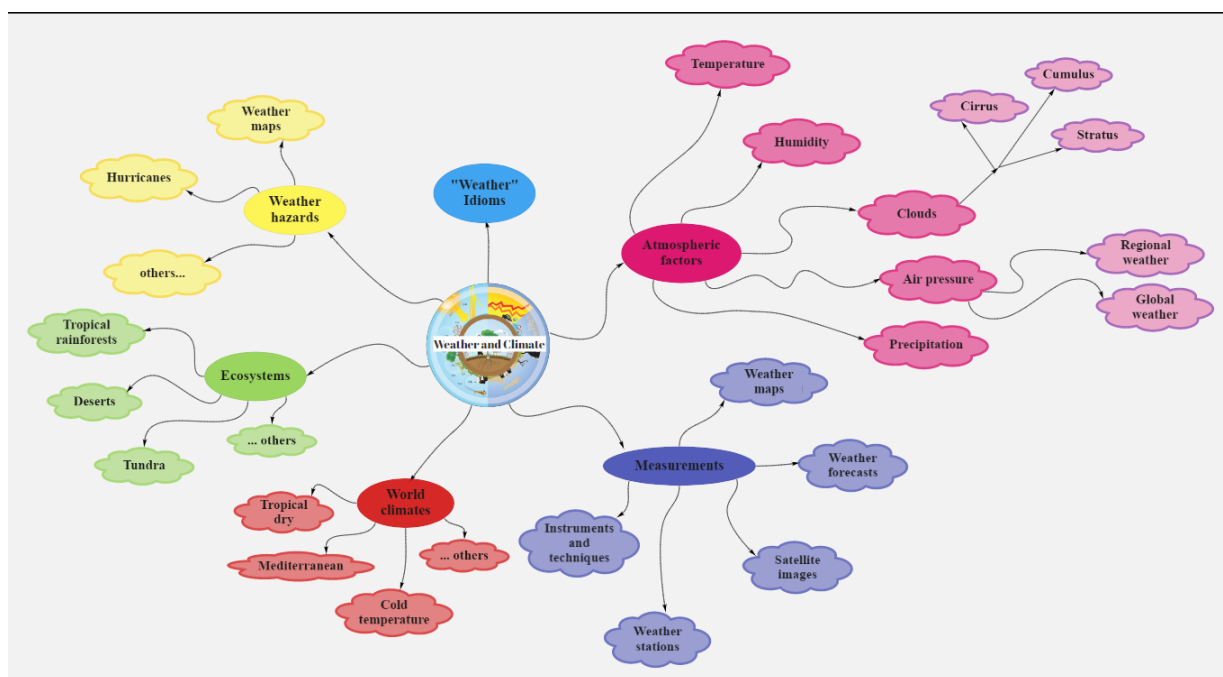

Рис. 5 Інтелект-карта «*Weather*»

Наведена нижче інтелект карта допоможе учням узагальнити лексичний матеріал з теми: «*Sport*».

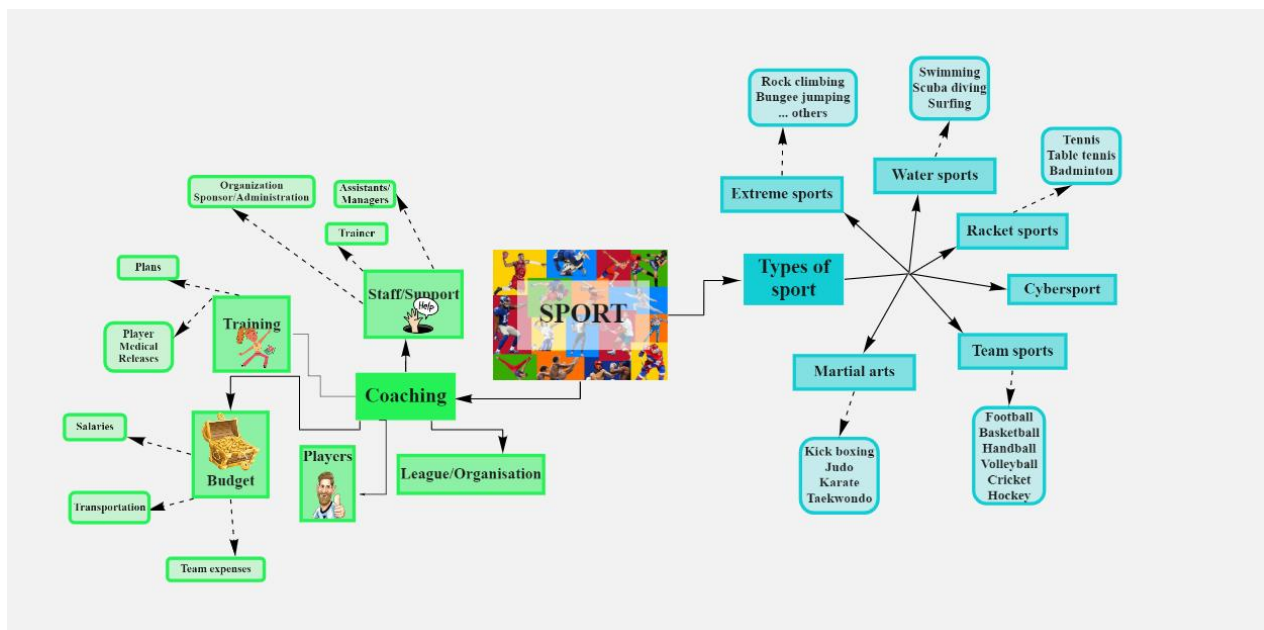
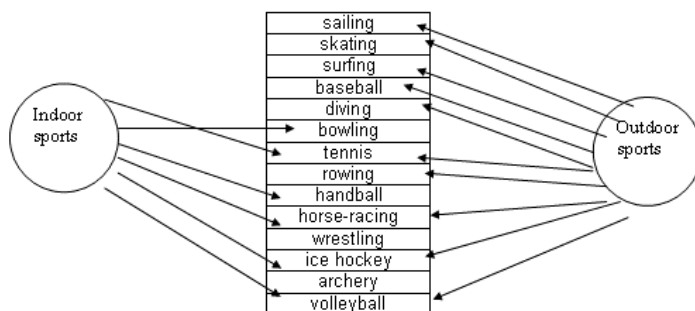

Рис. 6 Інтелект-карта «*Sport*»

Використовуючи візуальну опору, можна запропонувати учням такі завдання:

- 1) Представлені види спорту об'єднайте в групи за видами:

- 2) Використовуючи подані прислів'я та приказки, поясніть їх значення та спробуйте здогадатися до якого виду спорту вони відносяться:

1. *A sound mind in a sound body.*
2. *After dinner sit a while, after supper walk a mile.*
3. *In sports and journeys men are known.*
4. *It's not whether you win or lose that matters, it's how you play the game.*

5. *Stumbling is not falling.*

- 3) Розробіть квест - презентацію з теми: «*Is cybersport the sport of the future or just entertainment?*».
- 4) Створіть пости та челенж у підтримку людей, які знаходяться на самоізоляції під назвою «*Self-isolation sports*»[9].
- 5) Уявіть, що ви вчитель фізкультури за кордоном і вам необхідно створити відео з фізичної підготовки для своїх учнів.

Інтелект-карта з теми «*Food*», у незвичному вигляді, допоможе учням не тільки закріпити вивчену лексику, а й розвинути кулінарні навички за допомогою таких завдань:

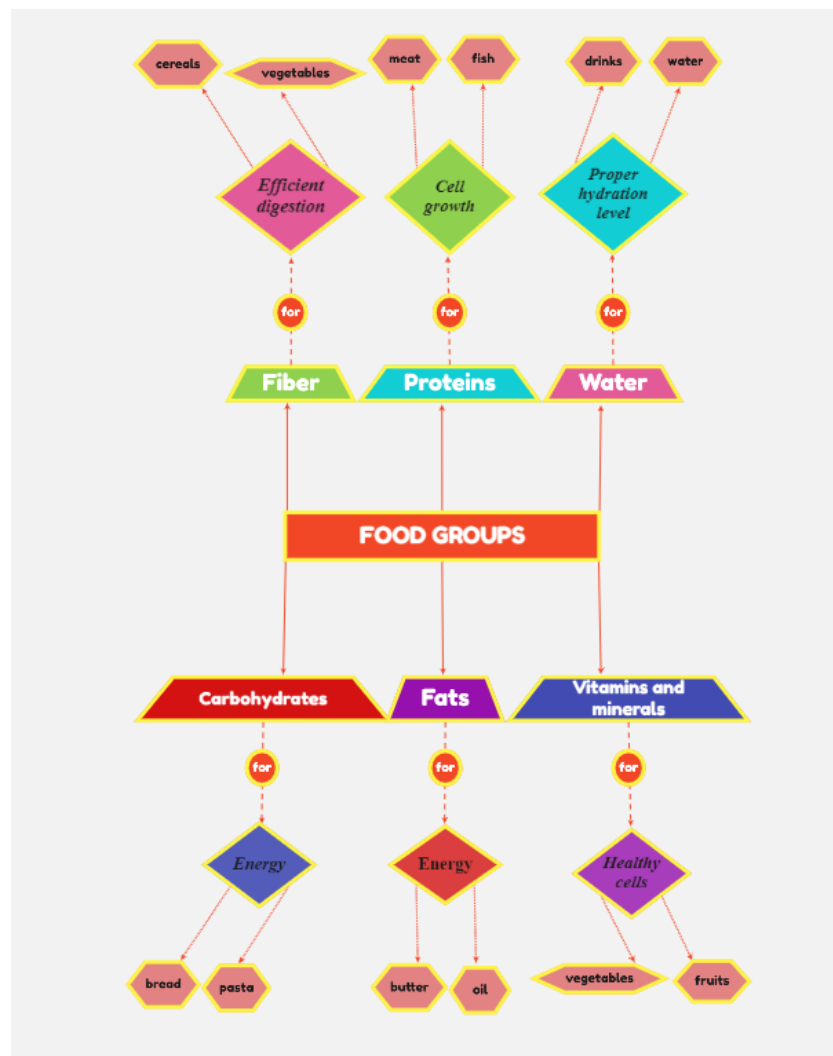

Рис.7 Інтелект-карта «*Food*»

- 1) Уявіть що ви власник ресторану і вам необхідно створити унікальне, неповторне меню. За допомогою інтелект-карти

утворить у вигляді брошури, QR-коду, презентації меню свого власного ресторану.

- 2) Складіть свій healthy-рецепт використовуючи представлені в інтелект-карті інгредієнти.
- 3) Оберіть національну страву країни, яку ви збираєтесь відвідати та створіть власний відео-рецепт [9].
- 4) Знайдіть на просторах Інтернету незвичайні у світі рецепти та створити відбірку топ-10 неочікуваних кулінарних шедеврів у світі.
- 5) Створіть тест на онлайн-платформі *Kahoot* з теми: «*Ditch the Gluten, Improve Your Health?*» [8].
- 6) Створити власну інтелект - піраміду на обрану тему:
 - *Healthy Diet Daily Plan*;
 - *Nutrition of Different Food*;
 - *Salad Recipe*.

Інтелект карта є невід'ємним помічником не тільки у вивченні лексичного матеріалу, а в культурному збагаченні учнів. У цьому випадку, варто відмітити інтелект-карту з теми «*Museum*», яка розкриває культурний потенціал тих, хто навчається.

За прикладом наведеної інтелект-карти, можна запропонувати учням такі креативні завдання:

- 1) Уявіть, що Ви – музейний критик, відвідайте онлайн екскурсію зарубіжного музею та напишіть свій відгук/рецензію [9].
- 2) Створіть власну екскурсію містом або до улюбленого куточка у рідному краї.
- 3) Знайдіть інформацію про незвичайні музеї світу та створіть відео огляд.
- 4) Відвідайте музей свого міста та створіть відеоблог на своїй сторінці у соціальній мережі.

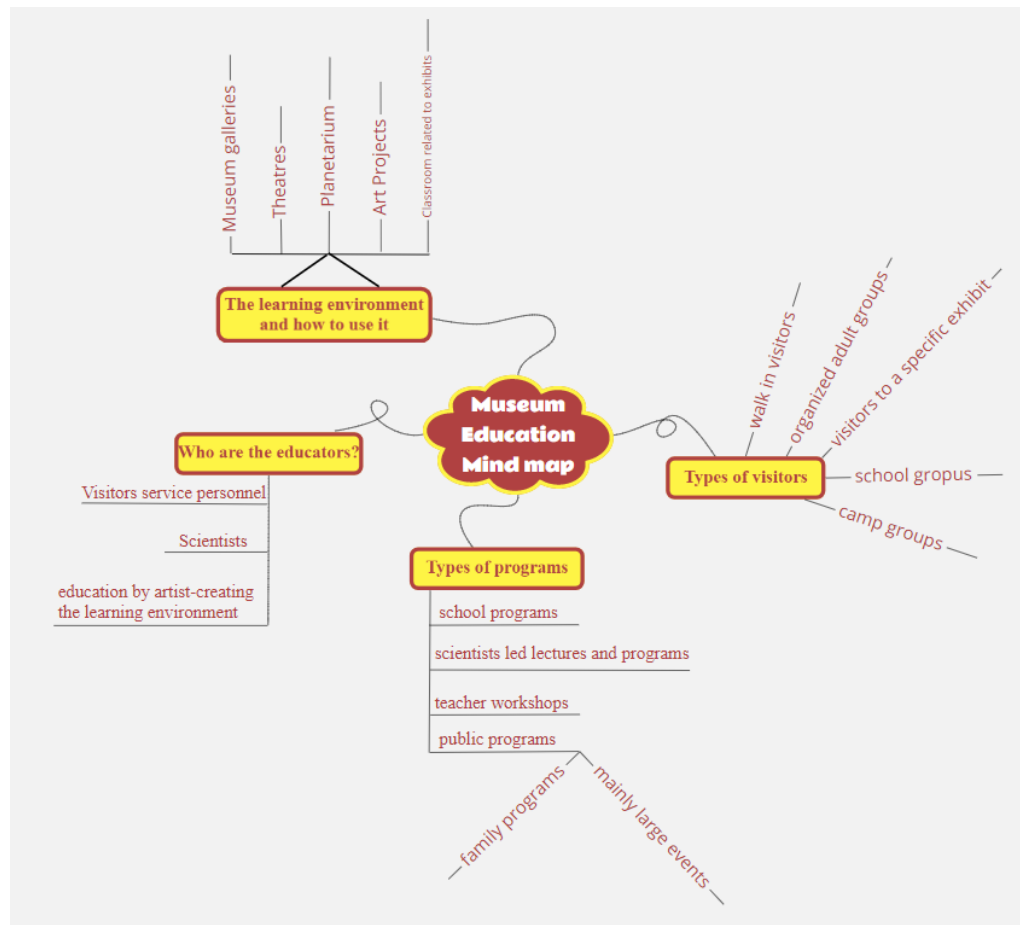

Рис. 8 Інтелект-карта «*Museum*»

Отже, у навчанні учнів англійськомовної лексики інтелект-карти сприяють:

1. Зануренню у процес навчання.
2. Розвитку мислення, інтелекту, мовлення, творчих здібностей учнів.
3. Систематизації і узагальненню знань.
4. Контролю засвоєних знань і виявленню слабких місць і прогалин в знаннях.
5. Самостійному навчанню [21, 129].

2.2. Розвиток умінь різних видів мовленнєвої діяльності при застосуванні інтелект-карт на уроках англійської мови

Методичний потенціал інтелект-карт уможливив розробку завдань з Mind-maps для навчання усного та писемного англійського мовлення

учнів 10-х класів ліцею та впровадження авторської методики в навчальний процес учнів Академічного ліцею імені О. Мішукова.

Виходячи з того, що використання інтелект-карт при навчанні англійської мови сприяє розвитку творчих здібностей учнів, удосконалює вміння швидко обробляти значний обсяг навчальної інформації, розвиває навички систематизації інформації, нами були розроблені інтелект-карти до деяких тем освітньої програми в 10 класі [17].

У рамках тематики «Природа» цікавим є розгляд тем, які пов'язані з актуальними проблемами глобального потепління та забруднення навколишнього середовища. Наведемо приклад розробки *Mind maps* з підтеми «*Global warming*». Вся інформація може бути знайдена у мережі Інтернет та в підручнику «*High Note*». Представлені на вибір інтелект-карти містять такі основні розгалуження: причини та наслідки глобального потепління, кліматичні зміни, парниковий ефект, діяльність людини та інше.

Розробляючи методичний потенціал цієї карти варто запропонувати вправи на закріплення та активізацію лексики, що використовується для розповіді про: наслідки глобального потепління та його вплив на здоров'я людини, на світ тварин, про метеорологічні наслідки і т.ін.

Цікавим для реалізації теми стануть такі творчі завдання:

- 1) Зняти відео щодо проблем навколишнього середовища у рідному краї;
- 2) Взяти інтерв'ю у мешканців вашого міста щодо проблем забруднення навколишнього середовища [10].
- 3) Створити проект з теми «*How can we save our planet?*», розкриваючи шляхи вирішення проблеми забруднення навколишнього середовища.

- 4) Створити стрит-борд з креативним лозунгом до теми: «*Environmental Protection*»[10].
- 5) Уявіть, що ви тварина з Червоної книги. Напишіть листа людству з прохання про допомогу та збереження природи та своєї популяції [10].
- 6) Створіть командний відео-проект з теми: «*Askania-Nova is a unique reserve of virgin steppe...*».

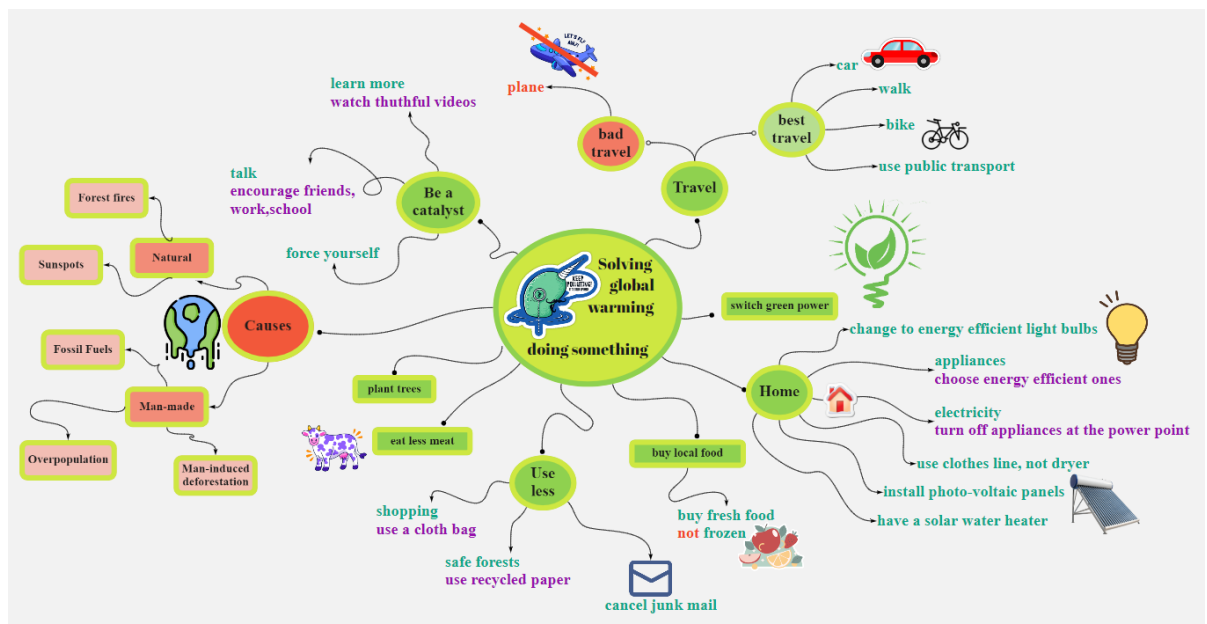

Рис.9 Інтелект карта «*Global warming*»

Цікавою на нашу думку, є робота з Mind maps за глобальною темою «Наука та технічний прогрес», у межах підтем «*Mass Media*».

Представлена інтелектуальна карта розроблена до теми, яка вивчається учнями у 10-му класі. Лексичне наповнення відповідає рівню навченості учнів. Карта містить такі ключові слоти: платформи медіа, реклама, друковані ЗМІ, соціальні мережі і т.ін., які корелюють з цією темою.

- 1) Усі ці слоти можна трансформувати у проекти з використанням веб технологій. Прикладом такої роботи є створення власної газети, журналу, блогу.

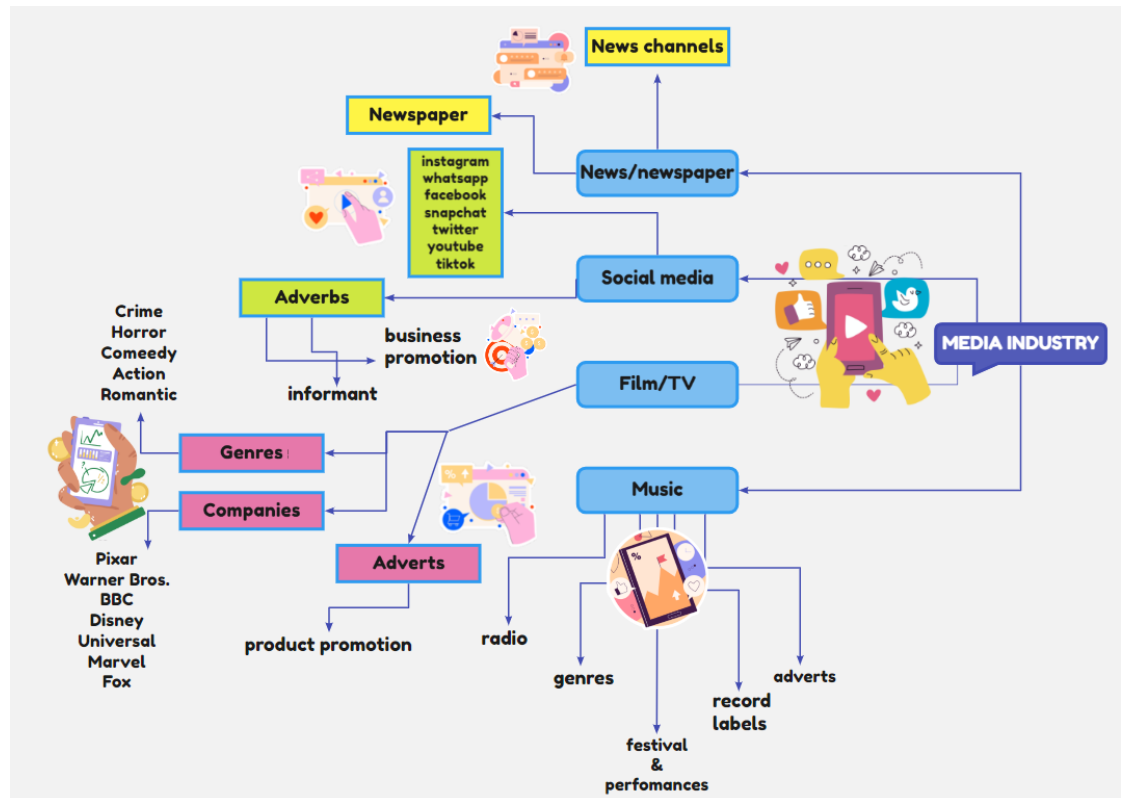

Рис.10 Інтелект карта «Mass Media»

- 2) Створіть власний фото-, відеоблог, розкриваючи важливі, на вашу думку, питання соціальних мереж.
- 3) Напишіть статтю публіцистичного характеру на запропоновані теми:
 - *What positive changes took place in Ukraine during the pandemic of 2020?*
 - *What is wiser: to save the money you have earned for future expenses or spend it right away on things you enjoy?[10]*
- 4) Відтворіть власне журналістське розслідування з тем:
 - *Science scandal of the year: scientists wrote fake research to expose pseudoscience;*
 - *Corruption, the abuse of public power for private gain, cannot be eradicated [10].*
- 5) Створіть анімаційний фільм на тему: «*Traditional press and news have alienated younger people*»[10].

Найактуальнішою темою для учнів старшої школи залишається вибір професії.

Наведена інтелект-карта допоможе учням розвивати свої здібності, формувати навички усного та писемного мовлення на задану тематику.

Як приклад, можна використовувати такі завдання:

- 1) Напишіть есе на тему: «*Which professions will become popular in 10 years, and which ones will disappear forever?*».
- 2) Оберіть одну з професій яка вам подобається та створити тематичний блог.

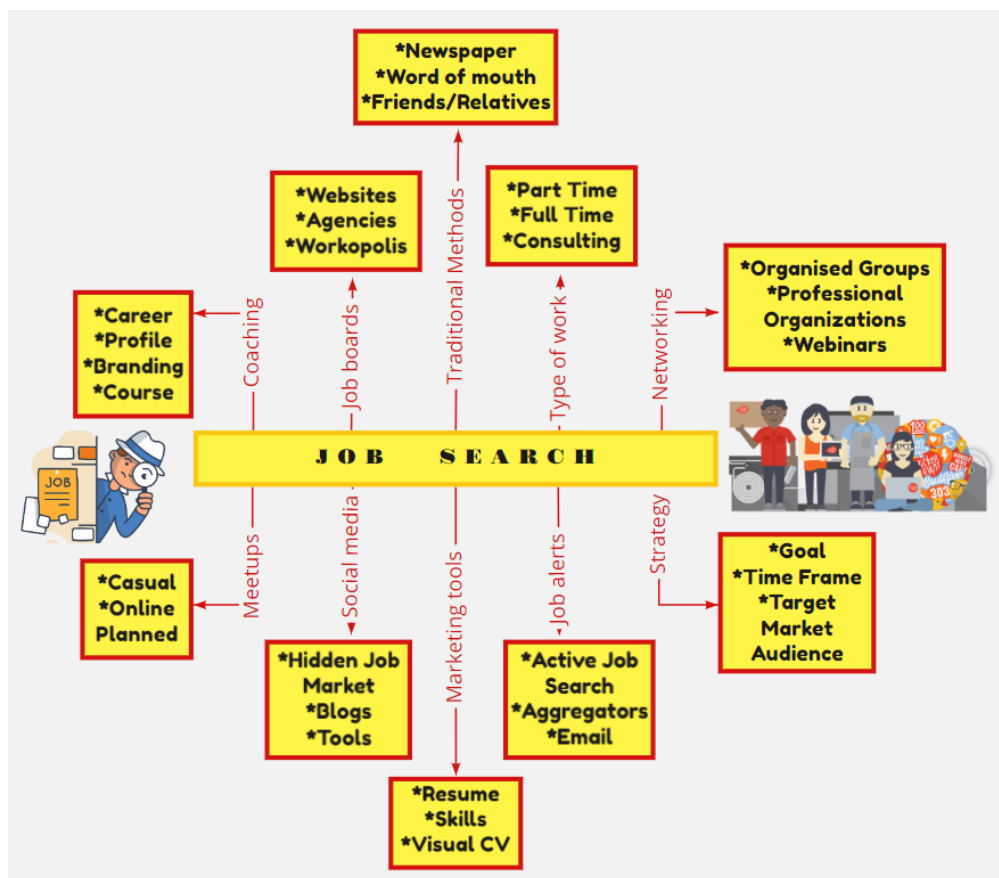

Рис.11 Інтелект-карта «*Job search*»

- 3) Зніміть ток-шоу на тему: «*Gender – Are there male jobs & female jobs?*»[10].
- 4) Проведіть дебати: «*It is better to have well-paid but not interesting job*», чи: «*It is better to have badly paid but interesting job*»[10].
- 5) Створіть комікс на тему: «*Will robots in the workplace affect employment opportunities?*»[10].

- б) Уявіть, що ви влаштовуєтесь на роботу в компанію Google. Проведіть співбесіду з респондентом, задаючи провокативні запитання [10].

Для подальшого розвитку писемних навичок в учнів 10-х класів, можна використовувати такі завдання на тему «*Slang*». За допомогою такої інтелект-карти та завдань, покращиться писемне мовлення учнів.

- 1) Напишіть листа другові на тему «*If you could change one thing about yourself, what would it be and why?*» використовуючи «*Internet slang*».

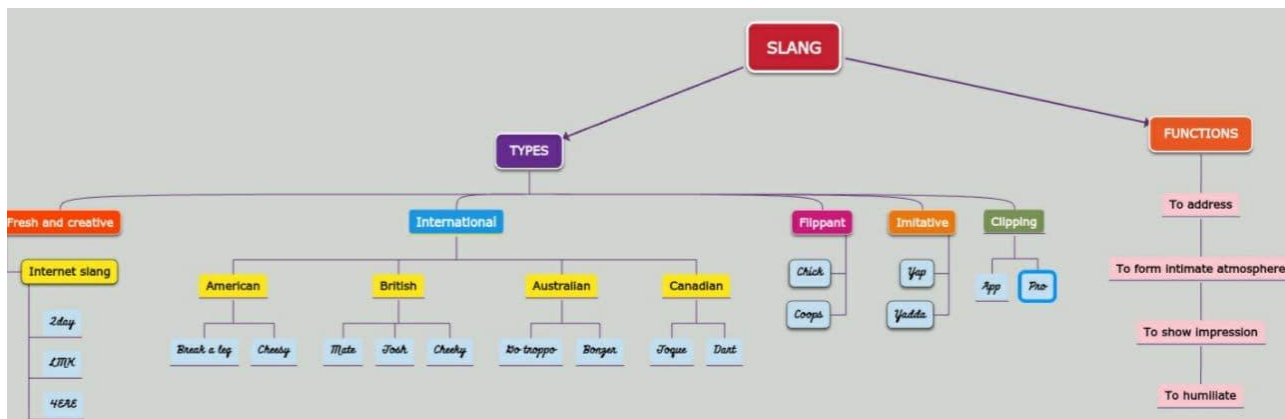

Рис. 12 Інтелект-карта «*Slang*»

- 2) Створіть проект на тему: «*Slang Feature Extraction*».
- 3) Напишіть пост на власній сторінці на тему: «*Should lyceums ban slang from the classroom?*»[10].
- 4) Напишіть вірш на тему «*Why do you need a friend?*» використовуючи сленг представлений в інтелект-карті.
- 5) Створіть словник молодіжного інтернет сленгу [10].

Так як зараз ера сучасних технологій, не можна оминати таку тему як «Медіаосвіта». Сьогодні як ніколи важливо вивчати проблематику цієї теми саме з учнями, так як вони потрапляють під колосальний вплив медіа. Саме для того, щоб вирізнити фейки, розвінчувати маніпуляції ЗМІ та інше в 10-му класі вивчається тема: «*Media education*». Подана

нижче інтелект-карта та завдання допоможуть розвивати вміння усного та писемного мовлення.

- 1) Напишіть рубаї на тему: «*How don't succumb to digital stress*»[10].
- 2) Проведіть аналіз інформаційних джерел та знайдіть свідомо помилкові, недостовірні відомості та за необхідністю спростуйте цю інформацію [10].
- 3) Пройдіть веб-квест на тему: «Розвінчуємо маніпуляції ЗМІ» [6].
- 4) Проведіть дебати на тему: «*Fake news is just as important as real news*»[10].
- 5) Запишіть відео звернення до своїх підписників в Instagram на тему: «*Social media does more harm than good*»[10].

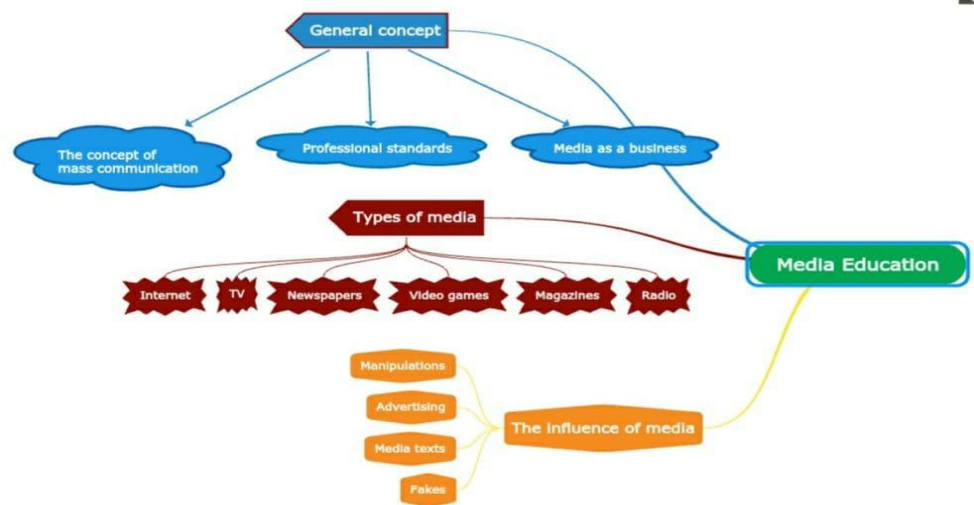

Рис. 13 Інтелект-карта «*Media education*»

Цієї миті весь світ переживає страшну епідемію Covid 19. Наша країна не стала виключенням, тому вважаємо за необхідним включити тему «Covid – 19 » до вивчення та на основі поданої інтелект-карти запропонуємо завдання для розвитку усного та писемного мовлення, розвитку творчого хисту:

1. Створіть буклет «*Coronavirus Activity Booklet*».

2. Зніміть соціальну рекламу «*Healthy emotion regulation during pandemic*».
3. Проведіть для учнів середньої ланки квест на тему : «*Stay healthy. Stay calm*».
4. Підготуйте виступ на тему: «*Challenges to our gender equality work during Covid- 19*».

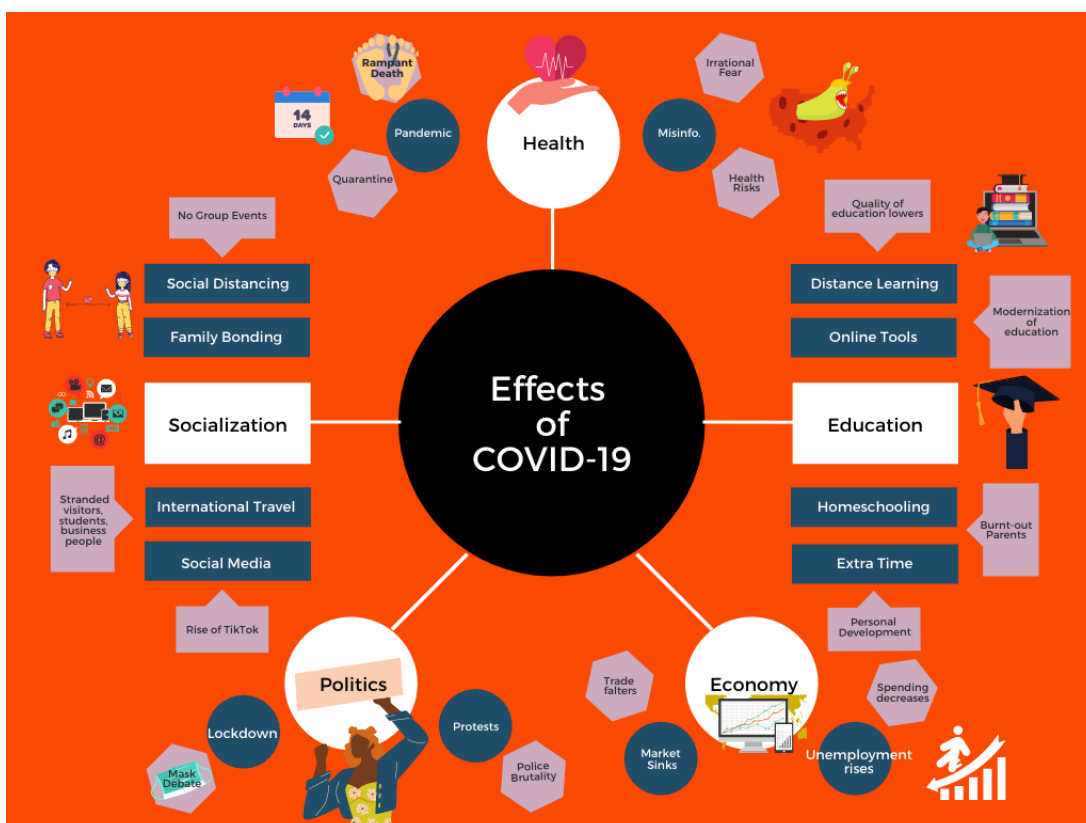

Рис. 14 Інтелект – карта «Effects of Covid - 19»

Методичний потенціал інтелект-карти дозволяє розвивати уміння й навички усного та писемного мовлення учнів 10 класу.

За допомогою інтелект-карти «Умовні речення» можна розвинути вміння усного та писемного мовлення:

- 1) Напишіть есе на тему: «*If you were a president what would you do for your country...*».

- 2) Уявіть, що у вас в руках знаходиться машина часу. Розкажіть, щоб ви змінили у своєму минулому починаючи речення: «*If I had a time capsule...*»[10].
- 3) Запропонуйте учням обрати будь-який період часу в минулому (Античність, Середньовіччя та ін.) та розказати, щоб вони змінили в цей період та яким чином ці зміни вплинули б на теперішній час.
- 4) Напишіть пісню з назвою: «*If weren't me, what would I be*»[10].
- 5) Створити фанфік на тему: «*What should I do if I have 3 days left to live*»[10].

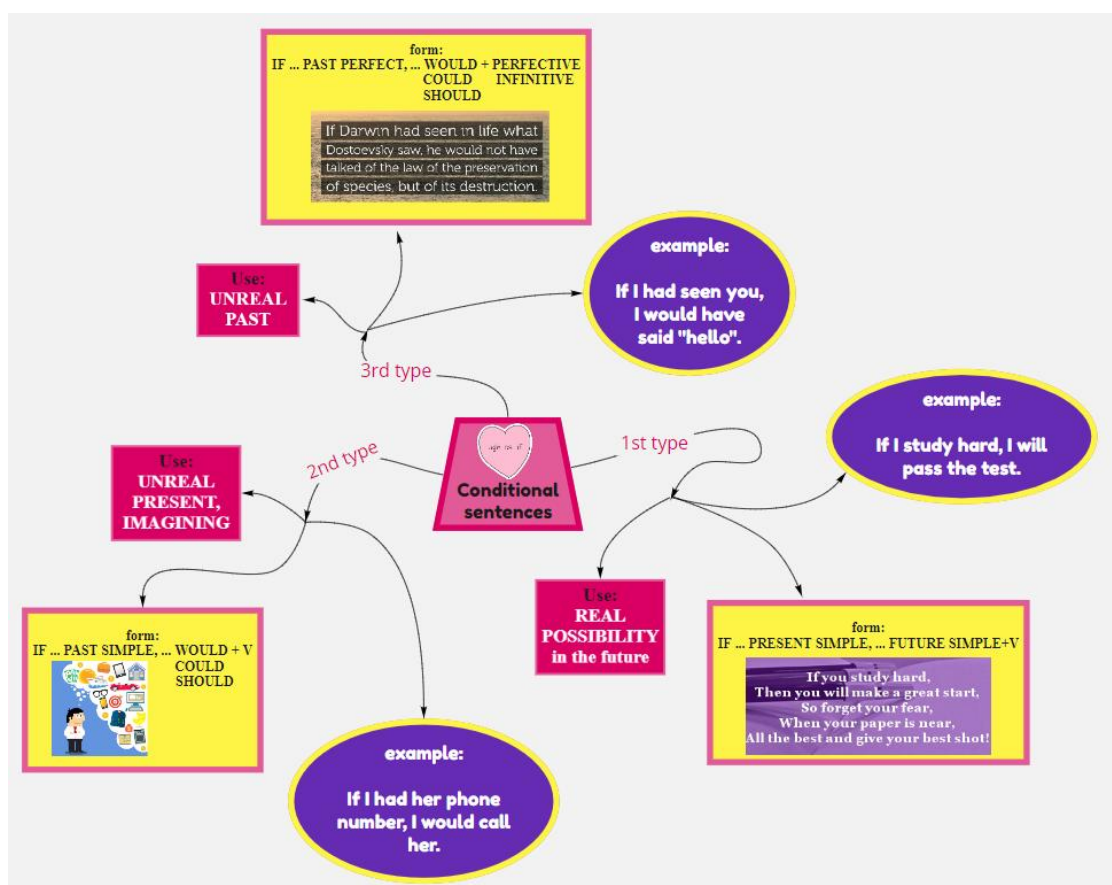
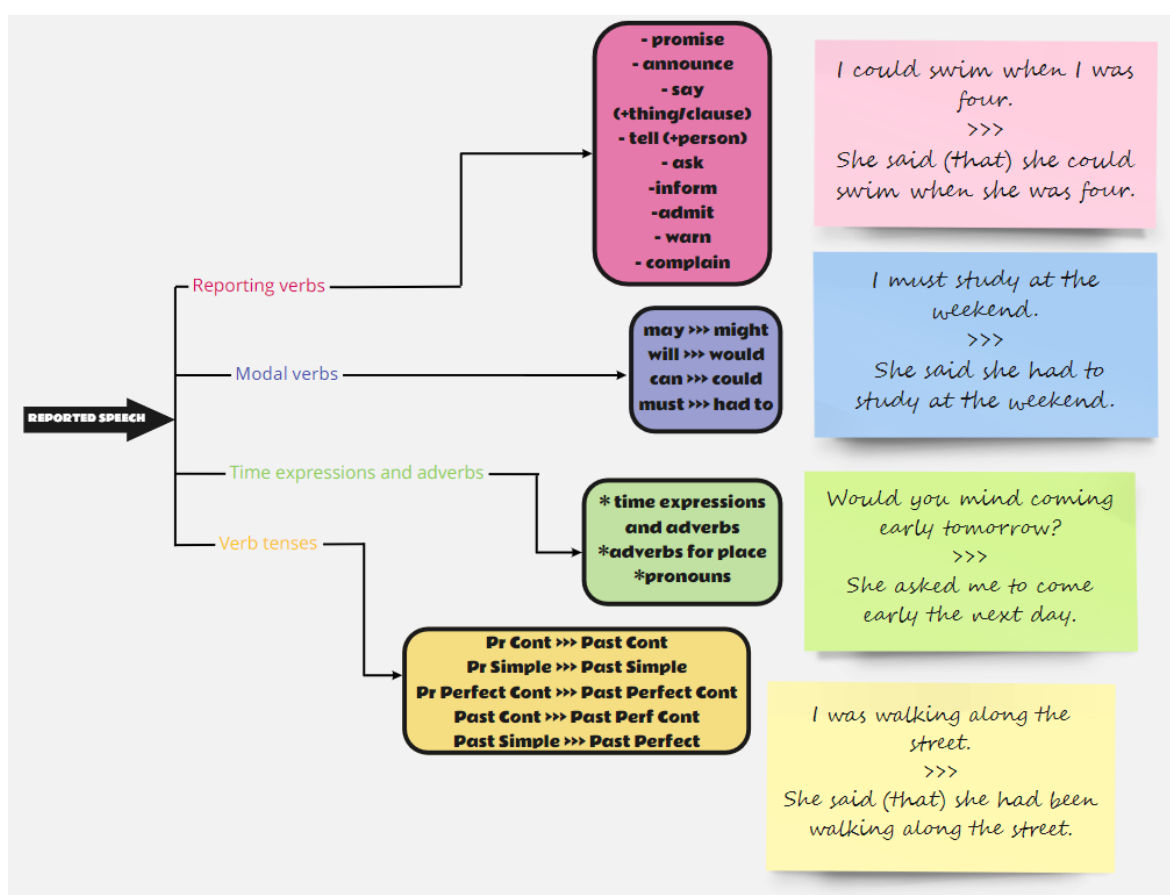

Рис.15 Інтелект-карта «*Conditionals*»

Складною граматичною темою на думку учнів є «*Reported Speech*». Тому представлена нижче інтелект-карта та завдання допоможуть учням правильно використовувати знання на практиці.

- 1) Знайдіть промову англійської королеви та напишіть основні висловлювання в *Reported speech*.

- 2) Підберіть відео-інтерв'ю з відомою людиною, яка подобається учням. Попросіть учнів подивитися його і виписати 3-7 питань та відповідей, а потім переказати інтерв'ю використовуючи непряму мову.
- 3) Напишіть реп на тему: «*Have you seen this girl before*»[10].
- 4) Подивіться політичні новини на каналі *BBC* та випишіть основні тези, використовуючи *Reported Speech*.

Рис.16 Інтелект-карта «*Reported speech*»

Щоб ближче познайомитися з учнями, їх планами на майбутнє та їх власними передбаченнями щодо долі країни, на уроках англійської мови можна використовувати інтелект-карту подану нижче. Для того щоб закріпити знання з пройденої граматичної теми «*Future Tenses*», можна запропонувати такі творчі завдання:

карта, допоможе логічно та грамотно будувати речення, питання, твердження, а ігри та завдання розкриють творчий потенціал учнів.

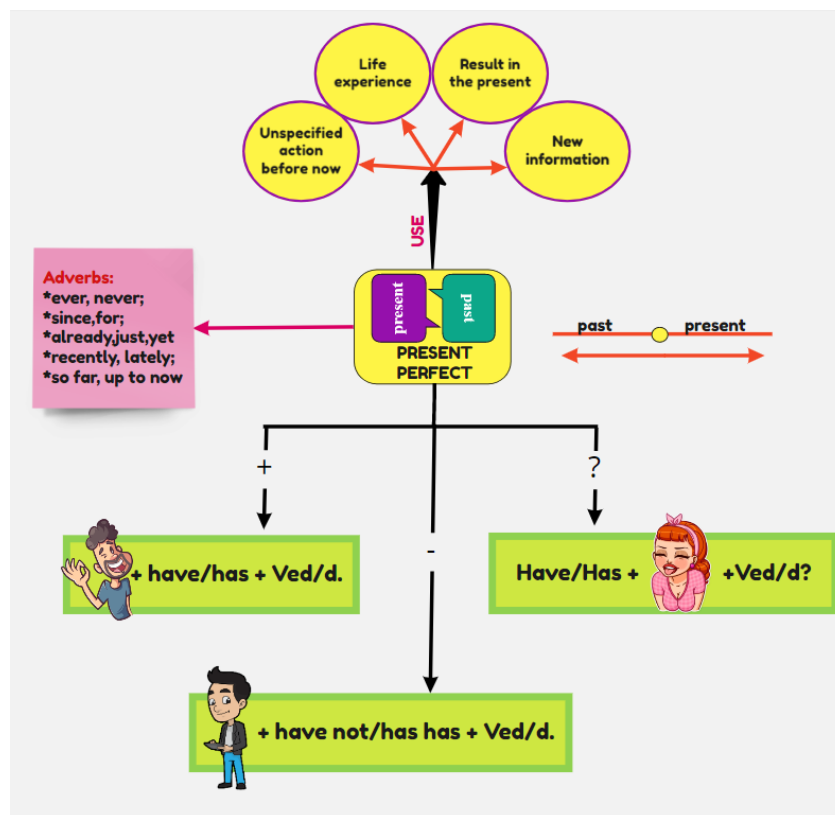

Рис. 18 Інтелект-карта «Present Perfect»

- 1) У міні-групах учні намагаються знайти речі, які їхній партнер повинен зробити, але ще не зробив, наприклад:
 - *Have you taken out the rubbish this week?*
 - *Have you said outrageous lie this week?* [10]
- 2) Написати есе на тему: «*What are the most meaningful things you have already accomplished at this time in your lives?*».
- 3) Уявіть, що ви вже постаріли та озираєтесь на своє прожите життя. Напишіть листа своїм онукам та розкажіть, які пригоди, які випробування життям ви вже пройшли [10].
- 4) Розіграйте діалог за такою ситуацією: Ви поліцейський, ви знайшли дівчину, яка була в непристому стані, вам необхідно опитати потерпілу, свідків, про те що сталося та скласти протокол.

Інтелект – карти можна використовувати як домашнє завдання для учнів. Учням пропонується створити власні майндмепи, які насамперед допоможуть розвивати творчі здібності та збагатити лексичний мінімум. Під час проходження практики, було проведено багато психологічних тестів, з метою аналізу класу. У висновку було визначено, що в цей період часу підліткам дуже важливо бути причетними до масштабних подій. Тому як варіант можна запропонувати організувати івент присвячений «*TED talks*», розділити групу на міні-групи, та поділити обов'язки. Головною мовою є скласти план події у вигляді інтелект карти, включаючи такі пункти:

- 1) *Overview (Event Name, Date, Time, Location);*
- 2) *Objectives (Theme, Goals);*
- 3) *Guest List (Total Invitations Sent, Total Acceptances Received);*
- 4) *Logistics (Location, Decorations, Catering);*
- 5) *Program Agenda (Schedule, Entertainment);*
- 6) *Publicity (Graphics, Mailings, Photography, Invitations/Programs/ Brochures);*
- 7) *Budget (Total Budget, Cost Per Person, Total Expenses).*

Виходячи з усього вищесказаного, можна дійти висновку, що на сучасному етапі розвитку освіти, застосування інтелект-карт у навчанні, на уроках англійської мови, може дати позитивні результати, оскільки учні навчаються вибирати, структурувати і запам'ятовувати ключову інформацію, а також відтворювати її в подальшому в усному та писемному мовленні. Інтелект-карти допомагають розвивати креативне і критичне мислення, пам'ять і увагу учнів, а також зробити процеси навчання цікавим, креативним, творчим і плідним. У результаті використання цього методу на уроках англійської мови створюється позитивна мотивація до оволодіння іноземною мовою, відбувається

організація групової та індивідуальної діяльності учнів, здійснюється диференційований підхід.

Отже, запропоновані інтелектуальні карти сприяють розвитку лексичних навичок учнів, умінь усного та писемного мовлення в різних її формах (діалог, монолог), креативності та асоціативності мислення учнів. Використання *Mind Maps* як одного з методу навчання англійської мови учнів 10-х класів дозволяє розширити мотивацію й когнітивні можливості учнів, сформувати комунікативну компетентність та сприяє особистісному розвитку учнів.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження ми дійшли таких висновків.

На нашу думку, інтелект-карта, або карта мислення (*mindmap*) - це візуальна презентація особистого сприйняття тієї чи іншої інформації, її осмислення та трансформація в творчі завдання, проекти та інші види навчально-пізнавальної діяльності учнів.

На сучасному етапі розвитку освіти, застосування інтелект-карт у навчанні, і зокрема, на уроках англійської мови, може дати позитивні результати, оскільки учні навчаються обирати, структурувати і запам'ятовувати ключову інформацію відтворювати її в подальшому. Інтелект-карти допомагають розвивати креативне і критичне мислення, пам'ять і увагу учнів, а також зробити процеси навчання цікавим, креативним, творчим і плідним. Інтелект карти - це інструмент для вираження емісійного мислення. Він використовує техніку надання однакового значення зображенням та текстам, щоб виразити взаємозв'язок теми на всіх рівнях з аффіліцією та пов'язаною графіком, встановлює зв'язок пам'яті між ключовими словами теми, зображеннями, кольорами тощо та повністю використовує функції лівого та правого мозку, закони пам'яті, читання та мислення, які допомагають людям урівноважити розвиток логіки та уяви. Майндмепи використовують графічні технології, щоб допомогти учням накопичити знання, покращити ефективність навчання та відобразити розбіжне мислення як візуальний вираз.

Методичний потенціал інтелект-карт уможливив розробку завдань з Mind-maps для формування комунікативних умінь учнів профільних 10-х класів та впровадження в навчальний процес в Академічному ліцеї ім. професора О.В. Мішукова авторської методики. Розроблена методика спирається на провідні принципи дидактики, зокрема: принцип зв'язку теорії з практикою, принцип послідовності та систематичності, доступності, наочності, активності учнів, міцності засвоєння знань.

У контексті досліджуваної проблеми були використані інтелект-карти та розроблені завдання до таких тем освітньої програми в профільному 10 класі як: «*Travelling*», «*Weather*», «*Global warming*», «*Mass Media*», «*Food*», «*Museums*», «*Sport*», «*Relationships*», «*Personality*», «*Slang*», «*Media education*», «*Choosing a career*», «*Reported speech*», «*Conditionals*», «*Future Tenses*», «*Present Perfect*», «*Covid - 19*», «*Invitation*».

Творчі та пошуково-дослідницькі завдання, розроблені до інтелект-карт, були спрямовані на розвиток в учнів лексичних навичок, комунікативних умінь усного та писемного мовлення. За допомогою інтелект-карт і таких завдань учні були задіяні в процес навчання, систематизували і узагальнювали набуті знання, виявляли прогалини у знаннях та заглиблювалися в заповнення таких лакун, розвивали критичне мислення і вчилися самостійно.

Особливо креативними були завдання на створення проектів, соціальних реклам, веб-квестів, синквейнів, рубаїв, 3D – макетів, написання коміксів, фанфіків, пісень, створення різноманітних відео блогів, постів в Instagram, публікації у відомих Інтернет виданнях та інше.

Використання цього методу на уроках англійської мови сприяло створенню позитивної мотивації до оволодіння іноземною мовою, організації групової та індивідуальної діяльності учнів, здійсненню диференційованого підходу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бадмаева Д. Д. Активизация учебной деятельности школьников при использовании дидактических игр: дис. канд. пед. наук. Улан-Удэ, 2004. 187 с.
2. Боровских А. В. Деятельностные принципы в педагогике и педагогической логике. М. : Макс-Пресс, 2012. 80 с.
3. Бухбиндер В. А. Методика интенсивного обучения иностранным языкам. М., 1988. 373 с.
4. Бьюзен Тони, Бьюзен Барри. Интеллект-карты. Практическое руководство. Минск: Попурри, 2010. 368 с.
5. Бьюзен Тони, Бьюзен Барри. Супермышление. пер. с англ. П. А. Самсонов. Минск: Попурри, 2014. 140 с.
6. Веб квест: Розв'ячуємо маніпуляції ЗМІ. Електронний ресурс. – URL: <https://sites.google.com/view/webquestbazylevych2021>
7. Вовк О. І. Формування англомовної граматичної компетенції у майбутніх учителів в умовах інтенсивного навчання: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київський нац. лінгв. ун-т. Київ, 2018. 29с.
8. Електронна платформа для створення тестів. Електронний ресурс. – URL: <https://kahoot.com/>
9. Заболотська О. О., Мартинова У. С. Дидактичні можливості інтелект-карт у навчанні учнів іншомовної лексики // Priority directions of science and technology development. Abstracts of the 6th International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Kyiv, Ukraine. 2021. Pp. 444-446.
10. Заболотська О. О., Мартинова У. С. Розвиток умінь різних видів англійськомовної мовленнєвої діяльності засобами інтелект-карт //World science: problems, prospects and innovations. Abstracts of the 6th International scientific and

practical conference. Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2021. Pp. 334-339

11. Закон України «Про освіту» : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 20.01.2021).
12. Закон України «Про повну загальну систему освіти» : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20> (дата звернення 25.01.2021)
13. Кобися А.П. Використання технологій майндмеппінгу у педагогічній діяльності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2015. №41. С. 346-351.
14. Концепцію розвитку англійської мови в університетах. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-stvorilo-koncepciyu-rozvitku-anglijskoyi-v-universitetah-u-dodatku-riven-v1-obovyazkova-umova-vstupu-v2-vipusku-vikladannya-profilnih-disciplin-inozemnoyu-ta-movni-skriningi> (дата звернення 26.04.2021)
15. Лук'янченко І. О. До питання формування граматичної компетенції студентів мовних факультетів. *Наука і освіта*. 2011. № 5. С. 98–101.
16. Методика обучения иностранному языку. Требования, предъявляемые к лексической стороне _ речи учащихся. URL: https://studme.org/167146/pedagogika/trebovaniya_predyavlyaemye_leksicheskoy_storone_rechi_uchaschihsya.html (дата звернення 26.04.2021)
17. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і для шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов. 10-11 класи URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/program>

[y-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf](https://www.sonyah.com/2011/11/blog-post_6964.html)

(дата звернення 23.01.2021).

18. Озерян, О. Поради Тоні Б'юзена з техніки створення ментальних карт. Електроний ресурс – URL: http://sonyah.blogspot.com/2011/11/blog-post_6964.html. (дата звернення 22.02.2021)
19. Олійник Т.А. Застосування технології картування мислення (майндмеппінгу) на уроках хімії старшої профільної школи. *Таврійський вісник освіти*. 2015. №2 (50). Частина 1. С.63-69.
20. Позднякова Т.Є. Візуалізація та структурування інформації за допомогою ментальних карт на уроках біології: науково-методичний посібник. Рівне: РОІППО. 2018. 50 с
21. Рысьева Т. Г. Система дидактических игр как средство развития познавательной деятельности школьников: дис. канд. пед. наук. –Ижевск, 2003. 230 с.
22. Скляренко Н.К. Методика формування іншомовної граматичної компетенції в учнів загальноосвітніх навчальних закладів. *Іноземні мови*. 2010. №4. С.15-25
23. Скляренко Н.К. Систематизація і повторення іншомовного граматичного матеріалу в основній і старшій школі. *Іноземні мови*. 2009. №4. С. 17-21
24. Bukhari S. S. F. Mind Mapping Techniques to Enhance EFL Writing Skill. *International Journal of Linguistics and Communication*. June 2016. Vol. 4. No. 1. Pp. 58–77.
25. Mindmeister. URL: <https://www.mindmeister.com/ru> (дата звернення: 15.01.2021)
26. Mindmup. URL: <https://www.mindmup.com> /(дата звернення: 15.01. 2021)

27. Tony Buzan. The Memory Book, 2005. 464 p.
28. Tony Buzan URL: <https://tonybuzan.com/> (дата звернення 28.03.2021)
29. Tony Buzan Mind Map Talent - How Tony Buzan Solved Problems URL: <https://www.edrawmind.com/article/tony-buzan.html> (дата звернення 22.04.2021)
30. Tony Buzan Learning Centre URL: <https://www.tonybuzan.edu.sg/about/mind-maps/> (дата звернення 18.05.2021)
31. Tony Buzan The Tony Buzan Group URL: <https://www.instagram.com/buzan.tony/>
32. Tony Buzan and the Mind Map Tree Planting Project URL : <https://binus.ac.id/2011/09/tony-buzan-dan-proyek-penanaman-pohon-mind-map/>
33. Tony Buzan The Mind Map Book: How to Use Radiant Thinking to Maximize Your Brain's Untapped Potential URL : https://books.google.com.ua/books/about/The_Mind_Map_Book.html?id=m3DXd3M03RsC&redir_esc=y
34. Tony Buzan URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Tony_Buzan
35. Tony Buzan URL : https://twitter.com/tony_buzan